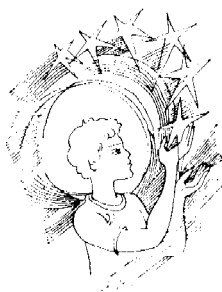

МАҚСУД
БЕКЖОН

МУЪТАДИЛ
РАНГЛАР

Шеърлар

Тошкент
Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қомитети
«Ёш гвардия» нашриёти
1988

Бекжон, Мақсуд.

Б49 Мўътадил ранглар. [Шеърлар].— Т., «Ёш гвардия», 1988.— 48 б.

Чиқиш маъумотларида авт.: Бекжон, Мақсуд. (Бекжонов Мақсуд).

Кейинги йилларда шеърят бўстонида бир гуруҳ ёшлар кириб келди. Шундай ёшлардан бири ёш шоир Мақсуд Бекжондир. Унинг шеърлари ўйчанлиги, фикрларга бойлиги билан ажралиб туради.

Азиз шеърхон!

Қўлингиздаги тўпламга ёш шоирнинг сўнги йилларда ёзган сара шеърлари жамланди. Улар сизга маъқул келар деган умиддамиз.

Бекжон, Мақсуд. Сказка о жизни без ошибок.

Ўз2

Б $\frac{4702570200-87}{356(04)-88}$ 78—88

ISBN5—633—0078—1

© Издательство «Ёш гвардия», Ташкент, 1988

* * *

Бу йўлдан кетар эканман,
Гуллар термоқ учун
излайман фурсат.
Қуёшга қарамоқ,
осмон,
булутлардан
завқ олмоқ учун
фурсат қидираман,
бўш фурсат.
Шу бўш фурсатларга осмон сиғмаса,
қуёш ва булутлар,
гуллар сиғмаса,
ҳеч нарса сиғмайди уларга, демак.

* * *

Охири не бўлар, худога аён,
Тораяр кун ўтган сайин доира.
Англаб етолмайман:— бу не жараён —
Ким у, менга қарши тифини қайрар?

Юз берган туйғулар бариси бекор,
Улардан ҳозир ҳам тишим қамашар.
Ҳислар доираси кундан-кунга тор,
Қалбда бошланмоқда ажиб томоша.

Дўстлар юзидаги эски кечинма,
Қўнглимга сабабсиз ялқовлик ҳайдар...
Ҳеч кимнинг олдида, Юрак, ечинма,
Ҳеч кимнинг олдида — ўлгунга қадар!

Тораяр кун ўтган сайин бир ҳалқа,
Мен ҳамон яшайман Эртани алқаб.

ЛАҲЗА

Ноннинг ушоғи ҳам
Агар, нон бўлса,
Кесакнинг бўлагин ҳам
Кесак деб айтсак,
Инсон эндигина туққан бир парча гўштни
Инсон десалар...
Демак бир лаҳза ҳам
Мангуликнинг бир ушоғи эрур,
Лаҳза ҳам мангуликнинг
Битта бўлаги,
Лаҳза ҳам мангуликдан тушган
Битта парчадир:
Демак,
Лаҳза ҳам — мангулик,
Мангулик!

ЕТИМ ТОНГ

Тонг етим,
Тонгдан ҳам етироқ ким бор?
Кел, унга сен — она, мен — ота бўлай,
Токи у бечора ҳар гал умидвор
Боқмасин кўзлари аламга тўла.

Токи сал юпансин бизнинг меҳр-ла,
Бизларга мақтансин чиройи билан,
Ўзини овутсин бизни сеҳрлаб,
То биз ҳам чиқайлик туннинг измидан.

Ахир, тонг эгасиз, эгаси йўқ уй,
Юракни эзгудай ҳувиллаб ётар.
Кел, уни тўлдирсин биз танлаган куй,
Ҳам бизга бошпана бўлсин Тонг отар!

ЭРК

Мен олиб қўярмидим сенинг эркингни,
Боғлаб қўярмидим эркимга уни?
Ҳаловатинг йўқдир —
Эркинг излайсан
(Яланғоч юрмоқлик эрки бўлса ҳам),
Эркингни излайсан.
Тегирмоннинг парракларидан
Узини излаган шамол мисоли.

КУЗГИ ҚУШИҚЛАР

I

Кўклардан бошланиб кетган йўлни **Вақт**
Тинмай чолиб ўтди то кузга қадар.
Излади, топмади бу йўллардан бахт,
Энди у одимлар чолдан ҳам баттар.
Ҳорғин кечиб ўтар кун доволарни,
Ойларга тикилар бир ҳасрат билан.
Унутди кечаги даъволарини,
Фақат бир нарсани — оромни тилар.

II

Исбот қилмади куз айтганларини,
Куз ғамгин эмасди, у лоқайд эди:
Жазолай олмасди куз қайтганларни,
Сен ҳам қайта олсанг, ортга қайт эди...

ЯРАДОР

Ҳар сафар
Юзига югурган қизилликни у
Ярадан оқаётган қонни сидирган каби,
Сидириб ташларди ўз чеҳрасидан.

ИШОНГАН КИМСА

«Мен излаган хилқат
Осмоннинг бир чеккасида»,
деб юрган одам,
Ҳали осмон деган тушунчанинг
Чеки бэрлигига ишонган кимса —
Фақат у,
Фақат у
Ҳақиқатни айтмоғи мумкин.

ТОНГЛАР РУТУБАТИДА

Бу тонгларнинг рутубатида
Гўдакдай чўмилар хотира
Ва юракнинг қай бир қатида
Ёрқин бир юз тортади хира.

Тоза кунлар келади — чексиз,
Ёзилмаган қоғоздай тоза.
Унутасан ўтмишни кексиз,
Унут бўлар сен олган жазо.

Унут бўлар ўткинчи долга,
Унутасан шу айтган сўзинг.
Сен англайсан, ҳасратинг ёлгон,
Ёлгон гапни рост деган ўзинг.

МАҚКОР ФАСЛ

Баҳор,
Фаслларнинг маккори, баҳор,
Неларни шивирлайсан қулоқларга сен?
Нега ҳу анави қизнинг
Епоқлари дувва қизарди?
Айтмаган гапимни «айтди» деб, нега
Қизнинг қулоғига шипшийсан, айёр?
Баҳор...
Улкада баҳор...
Одамлар гаплашиб улгурмай
Тушунишар бир-бирларини...

МАНБА

Яна қай умр-ла яшайин,
Топганим ягона шу манба?
Ҳаётим гоҳ совуқ, гоҳ майин,
Гоҳ жума тирикман, гоҳ шанба.

Гоҳо бир лаҳзанинг долгаси
Йиллар қирғоғини ўпирар,
Баъзан вақт — қўлида болгаси,
Қилт этмай, қилт этмай ўтирар.

Чучмал туйғуларга баъзида
Ўзни бағишлайман тунлари,
Тун тугаб, кун минтақасида
Қайтаман ўзимга — сарсари.

Куннинг нурларида тундаги
туйғуга боқмоқлик кўп оғир,
Чучмаллик қўрқитар ундаги,
Бу туйғу гоҳ мағрур, гоҳ сағир.

Топганим ягона шу манба...

АЙБ КИМДА?

Кимда айб —
Емғир ёлаверса, изғирин бўлса,
Сен юрсанг, баҳорги кайфият билан.
Яшнамоқ ўрнига бу гуллар сўлса,
Фасллар турмаса сира ўрнида.
Кимда айб?

Кимда айб?
Қуёш шўнғийверса уфқ ортига,
Рухсат сўрамаса кетишга биздан...
Сен билан бўлинсак икки ёртига
Ва кетсак, бизлар ҳам турли хил издан.
Кимда айб?

АГАР

Яшаса ✓
Ҳар ким ўзининг
Жажжигина осмони билан.
Уч-тўртта юлдузи ҳам бўлса осмоннинг
Бир одамга етгудай
Кичкина қуёши,
Ойи ҳам бўлса,
Баъзан хилма-хиллик учун
Булултар ҳам сузиб қолса осмони бўйлаб.
Инсон худбин эмас,
Унга керак эмас осмон-чексизлик.
Бутун коинотни истаб юрмайди
Жажжигина осмони бўлса инсоннинг.

РҰХИМ УШОҚЛАРИ

1.

Сенга қўлларимни чўзайин десам,
Қўлим банд —
Ҳилпирар қўлимда шафақдай алам,
Қошингда бир зумга тўхтайин десам,
Тинмай йўлга ундар аламим мени

2.

Бизга
Бир мискин чеҳра керак эди,
Мана у,
Биз истаган ўша ғамгинлик!
Бир сокин сиймога маҳтал эдик биз,
Мана,
Қаҳратон совуқда
Бизни гулхан каби
Бир даврага чорлаган сиймо!

3.

Фикр,
Бошпанасиз қолмайин десанг,
Энди тўхта,
Борар жойинг йўқ,
Бошпана излама ҳур бўлай десанг,
Эркиннг паноҳи йўқ бошида

4.

Ногаҳон учрашиб қолганимизда,
Қутурган итнинг олдига
Ташлаган каби, Сиз мени

Ташлайсиз ўзимнинг олдимга...
Шунда мен ўзимни ғажий бошлайман.

5.

Не қилайки,
Бу расмга СЕН
Олдироқ тушгансан,
Барвақтроқ —
Мени танимасдинг унда сен,
Расмда акс этган шу бахтиёрлик,
Кўзларингдан ёғилиб турган шу меҳр
Менга аталган деб,
Ўзимни ҳар куни алдайман.

6.

Фасл
Муттасил
Чўзилар
Бошқа фаслларнинг ошёни узра.
Кўксингни ўртайди мангу яшиллик.
Ўзининг ўқини минг марта
Айланиб чиққан соат мили ҳам
Ўзини айланиб — ўргилар фақат.

* * *

Кузги ёмғир каби — батафсил,
Итдай садоқатли бир оғриқ...
Оғриғим не дея аталсин,
Мен унга қандай ном берайин?

Юртим иқлимидай барқарор,
Халқим ишончидай собит у,
Шам каби ёнар у — ярқирар —
Қачон ёниб тугар бу оғриқ?

* * *

Сени нега севаман мен гўзаллар ичра,
Қандай фазилатинг билан мени мафтун этибсан?
...Хўш, нега мен юлдузлардан кўра қуёшни
Кўпроқ севиб, қадрлайман улардан кўпроқ?—
Қуёш ҳам бир оддий юлдуз — яқиндир фақат,
Юлдузлар ҳам қуёшлардир — узоқдир аммо.

Мен қатордан чиқмадим ҳали,
Ёнимда келмоқда қаторим, мана!
Бу қатордан чиқиб кетгали
Илдамроқ юрмогим зарурдир, она.

УЙҚУСИЗЛИК

Кеча айтган гапларингнинг бир-бирига ҳеч
Қовушмаганидай энди туннинг ярмида
Қиприкларинг бир-бирига қовушмаётир.
Қиприкларинг ўша айтган сўзларинг каби,
Ўзга-ўзга қутб каби яқинлашолмай,
Бир-бирини таъқиб этиб турар узоқдан.

Шундай деб ўйласанг сен агар,
Ортимга қайтмоғим мумкин-ку, десанг,
Муҳаббат — на болдир, на заҳар,
Заҳар ҳам, бол ҳам бир — ўлдирмас есанг,

Дея ўйлаб юрсанг агарда,
Сен хато қиласан, машъум бир хато.
Бир куни ўларсан заҳардан,
Таъмини туйишга улурмай ҳатто!

ЁМОН ОДАТЛАРДАН ХАЛОС БЎЛИШ ЙУЛИ

Агар мен
Тамаки чекишни зарар деб билсам,
Тамакининг энг ёмон навидан сотиб олардим;
Токи, лаззатланмайин уни чекканда.

Агар мен шаробга меҳр қўйсаму
Ва шароб ичмоқни ёмон деб билсам,
Сотиб олар эдим дўкондан ароқ,
Майли, бетобланиб, ётиб қолайин.

Мабода жим юрмоқ жонимга тегса,
Менинг ҳам бир фикр айтгим келса гар
Ва фикр айтмоқни зарар деб билсам,
Мен қувноқ қўшиқлар айтардим тинмай.

ХИҚМАТЛИ ГАПЛАРНИНГ ТАФТИШИ

Жаҳл ва ақл
Оқ ва қора каби
Ёт унсур экан,
Улар бир-бирига
Тескари экан:
Бир жойда туrolмас экан иккови —
Нега жаҳл чиқса,
Ақл кирмасин?

ТУШ

1.

...Юракнинг сатҳидан беш минг чақирим
пастроқда — йўсинлар ҳансираб ётган
жилғалар юзида кўҳна бир ирим
акс этган ва қуёш тинимсиз ботган
масканда учратдим ўзимни бехос,
дайдиб юрганганимни кўрдим тубанда,
худосиз, мақсадсиз, даҳрийларга хос
бир кимса эдим мен, бир шаккок банда;
ўз елкаларида зил хотиротнинг
юкини қул каби кўтариб олган,
дол каби эгилган, букилган зотнинг
руҳи эдим ўзим — ҳориган, толган:
фикр туғиларди бир илон каби —
бошим илонларнинг уяси эди,
мен ҳали очмоққа улгурмай лабим
фикрлар фикрнинг бошини ерди:
сўнг ёлиб келган у ягона илон
тишлаб олар эди ўз қуйруғини —
ўзининг ҳалқадай танаси билан
менга ўтказарди ўз буйруғини:

оёғим ҳалқада, қўлим ҳалқада,
мен қайга борардим юра олмасам,
биноқ, юмалашим мумкин ҳар қалай:
...юмалаб кетаман шунда солмага.

2.

Олисада, ортимда қоп-қора ридо
кийган бир номаълум, бир сирли кимса
аста одимларди мен томон

жудо

қилмоқ учун мени шубҳадан —

кимсан?

деган сўроғимга жавобсиз ва лол;
негадир севардим шубҳани — менга
шубҳадан айрилмоқ келарди малол
(«қўрқардим» дея ҳеч айтгим йўқ сенга),
мендаги гумонга бўлган муҳаббат,
фош бўлган сирларга менинг нафратим,
мени қийнар эди дўзахдан ҳам баъд,—
оловга айланган эди ҳасратим,
биноқ ҳеч айрилгим келмасди ундан,
гумонсиз қолишга қўрқардим — ёлғиз:
қаро ридо кийган мавжудот шунда,
мени ўз пойида чўктирмоққа тиз
жазм этган эди, маккор, афтидан,
зеро, у ҳеч қолмай этарди таъқиб,
ненидир яширар эди кафтида,
бўйнига ненидир олганди тақиб:
ненидир авайлар эди ақлида,
ненидир, билмайман, билмам — ненидир —
қора ридо кийган одам шаклида
юриб келар эди очилажак сир;
ўрнимдан жилишга уриндим, бекор,
вазисиз эдим мен бир арвоҳ каби,
иложсиз эдим мен, қўлимдан ҳеч кор

келмасди, бир қўрқув эди сабаби;
шунда мен англадим — бунчалар ночор,
бунчалар тадбирсиз фақат уйқуда,
фақат тушдагина, бу қадар хор-зор
бўлмоқлиги мумкин инсон аслида:
...хайрият, уйғондим, уйғондим, мана,
асл ҳаёт ётар менинг қаршимда:
биноқ нимагадир, негадир яна
кўксимни шубҳалар, гумонлар тимдар,
яна ўша қомат, қоп-қора ридо,
яна таҳликага тушган гумоним,
мендаги шубҳага сирини фидо
қилмоқ бўлаётган номаълум ғаним;
шунда мен англадим — уйғонмоқ лозим,
асл ҳаётдан ҳам уйғонмоқ керак:
биноқ, айт, мен қандай уйғонай, созим,
билсанг айт, қай йўсин уйғонмоқ керак?

ХИЁНАТ

Хиёнат қанчалар юқумли,
Қара,
Сен қилган хиёнат менга ҳам юқди —
Сочларим хиёнат қилдилар менга,
Оқарди сочларим, оқарди оппоқ,
Шароитга қараб, сен каби,
Тусин ўзартирди, қара, сочларим.

Юракка урилган тигларнинг изин,
Чеҳрам ҳам намоён қилди ўзида —
Қара, юзимдаги тигларнинг изин —
Юзим ҳам сотқинлик қилди сен каби,
Унга ҳам ўша сир оғирлик қилди...
Хиёнат қанчалар юқумли,
Қара...

* * *

Неларни истайсан сен яна,
Интилганинг — у не саодат?
Юлдузлар бор, тун бор-ку мана,
Кенгликлар бор рангсиз, беадад.

Изтиробинг бу кунлар аро —
Паришонхотирлик меваси.
Фақат кўз ҳақ — у кўзлар қаро,
Фақат сўз ҳақ — шоирнинг саси,

Ва ихтиёр ҳақдир сендаги,
Тинмай юраётган шу соат.
Шу бетин ҳаракат кундаги,
Кундаги, кундаги саодат.

ИТОАТГУЙЛИККА УНДОВ

«Бор, тошингни тер!»
Десалар сенга,
Сен албатта тошингни теришинг лозим.
Йўлда ётган барча тошлар сеники.
Қўлнгда тош билан
Келсанг сен қайта
«Бор, тошингни тер» деб
Ҳеч ким айтолмас!

САРХУШ

Боши айланади заминнинг тинмай,
Гўё сайёралар базмида кеча
Кўп ичиб қўйган-у, меъёрни билмай,
Энди сархуш ётар қувватин тежаб.

Бетиним айланган бу сархуш бошга
Тушлар кириб чиқар ранг-баранг.
У гўё турганмиш омонат тошдай
Тубсиз бир ўпқонинг четида аранг:

Унинг бошидаги беш миллиард фикр,
Беш миллиард эзгу ва қонхўр ўй-хаёл:
Ё хунук алфозда тушарлар зикр,
Ё сузиб юрарлар чўпдан ясаб сол:

Ухлаб ётар экан, уйғонмоқ истар,
Халос бўлмоқ истар ёмон тушлардан.
Тезроқ уйғонай деб, йилларни қистар
Ва нажот ахтарар сирли кучлардан:
Тинмай айланади заминнинг боши:

ҲАЁТБАХШ ТУН

Сен фақат қоронғиликдагина кўзларингга
эрк бера оласан,
зеро, зулматда бирон нарсани илғамоқ,
пайқамоқ қийин.

Тунда кўзларинг кундузги нурнинг юкидан
халос бўлиб, енгил тортадилар:

кўзларинг қоронғиликда
қуёш остидаги атиргулдай
қийғос очилади.

Кўриб, кўрмасликка олаётган кўзларнинг ҳаёти —
Шу.

* * *

«Сукут —
Аломати ризо» экан.
Демак, рўй бермади ноҳақлик.

Ҳаётинг — фаровон
Ва равон,
Демак,
Демак, сен фараон¹ каби яшайсан.

«Сукут —
Аломати ризо» экан, то,
Норизо бўлмайсан бу дунёдан сен.

Билмадим, нариги дунёда балки,
Норизо бўларсан бундай мақолсиз.

¹ф а р а о н — фиръавн.

МУТОЙИБАЛАР

* * *

Ҳаёт қайнар
Қозондаги шўрва мисоли,
Сен эса қайноқ ҳаёт ичра сузиб юрасан
Ва баъзан
Сен хомкалла,
Қайнаган ҳаётдан бошингни чиқариб,
Жуда кўргинг келар
Ошпазни!

* * *

Ўзининг юзидаги ифодага
Ўзи ҳам ишонмас.
Шунинг учун у
Четлаб ўтар кўзгуларни
Имкон борича.
Кўзгуда акс этган,— деб ўйлайди у,—
Менинг аксим бўлар:
У — мен эмасман.

* * *

Бечора,
Қачонлардир, не сабаб бўлган-у, бир кун
Мижжа қоқмай чиққан туни билан у.
Шундан бери «кун тартиби» бузилган хўроз
Тунлари қичқириб чиқади бедор.

МАСРУР

Ёзилган нарсалар ёзилди — улар
Танангни тарк этган мадор, кўз нури,
Минглаб варақларда устимдан кулар
Мен қўйиб юборган ҳаёт сурури.

Шеъримга тарбия бериб мен ўзим
Унинг тарбиясин олибман бехос.
Бу сўз меники-мас, бу — шеърнинг сўзи,
Айтганим — шеърларнинг такрори холос.

Ўзга бир ғурурни ахтармоқ лозим,
Шеърнинг бўйи етмас ўзга бир ғурур.
Шеър шаҳаншоҳ эмас, мен-чи — мулозим,
Демак, сирларим бор, шеърим билмас сир.

Бугун сатрларнинг кетидан қувмоқ
Саробнинг ортидан чопмоқ билан тенг.
Хўш, нега кунларим ўтар-кан қувноқ,
Шеърлар ёзмоқ ила машғул бўлай мен?!

Ёмғирлар ёғмоқда, чақинлар чақар,
Кунларим ўтмоқда гулдурас солиб.
Менинг ёзганларим бари бир чақа,
Шеърларим, сиз мени қолдиринг ҳоли!

Ҳаёт куйдирмоқда кафтимни, мана,
У кафтдан бу кафтга отамаң уни.
Барча кунларимни фақат бир сана,
Бир сана белгилар, унутмам буни!

ЛАВҲА

Нега қовоқларинг осилди бирдан?
Лабларинг осилди,
Қулоқларинг ҳам.
Қўлларинг осилиб қолди елкангдан?
Йиғлагудай бўлар бутун вужудинг?
Юрагинг,
Юрагинг ҳам жон-жаҳди билан
Осилиб турибди жар ёқасида?

* * *

Ифорли гапларни айтишдан аввал,
Термулишдан олдин сезинг кўзингга,
Ҳаёт-мамотимни қилиб келдим ҳал,
Мен жонимни тикдим ҳар бир сўзимга.

Сезинмоғим учун бутун қалб билан
Суекларим бесас синганлиги — чин
Суякларим бесас синганлиги — чин
Келганим чин, синган юракни улаб.

ЁЗГИ УХШАТИШЛАР

Кўкда ой
Тишланган олмадай
Мунграяра

Ҳаво кўрпа каби дим, оғир.

Шамол қариялар каби қуюлган...
Шамол мутафаккир каби қилт этмас.

Бошимга қўнаётган пашшаларни мен
Тинмай ўлдираман кафтим-ла
Бошига муштлаётган одам сингари.

ХОРИЖДА

Осмон — бу қулбанинг томидир,
Булуллар — дордаги бир чойшаб,
Сувлари бошимга томадир,
Хаёлнинг, ўйларинг — бекор гап.

Қунларга боқмагин қизиқиб,
Уларни пайпаслаб кўрмагин.
Уларнинг туси йўқ, чизиги:
Ахтармоқ беҳуда уст-тагин.

Булуллар — дордаги бир чойшаб,
Сувлари томадир бошимга.
Мен бундай ёмғирга тутмам лаб,
Ухшатмам кўзимнинг ёшига.

ҚАЧОН ВА ҚАЕРДА

(Ҳазил)

Куз чоғи, япроқлар тўкилажак пайт,
Дафна дарахти остида ёлғиз
Ўзингнинг энг ёрқин қўшигингни айт,
Бу пайтда меҳнатинг кетмагай без.

Ўз барглари билан дафна дарахти
Юксак тақдирлайди оқ манглайингни.
Шеърларинг албатта чиқажак бахтли,
Ва Тақдир кўтарар чўнг танглайингни.

Қоядай виқорли пешонанг узра
Ҳилпираб узилар дафна барглари.
Бошингни буюк бир гулчамбар безар,
Шодликка айланар шеъринг дардларинг

Унутма, кеч кузда, дафна остида
Юксак тақдирланар ҳар битта сўзинг.

ХАВОТИР

Шинамлиқ истайди менинг ўйларим,
Аммо серғавғодир кўксим — бетартиб.
Шовқинда билмайман не деб сўйларим,
Уддалай олмайман вақт қўйган шартни.

Мен ўтган масофа кўзга кўринмас,
Утилган у йўллар бўлибди унут.
Мен сурбет вақтга келолмадим бас,
Ҳали ҳам етмабман унга тушуниб.

Ўзимни ҳали ҳам яшайман оқлаб
Ва ҳануз менда бир хомхаёл яшар,
Фикрлар айтаман «тезлик»ни ёқлаб,
Бу тезкор умрга дейман мен «Яша!»

Ким ҳам ўз умрини «бекор» деб атар,
Кимнинг ҳам кетгиси келади беиз?
Фақат бир ўй мени баъзан юпатар:
Балки хавотирим эмасдир бежиз?

АБАС

Шодлик туғилади ғазаб мисоли,
Бошимдан кечирган туйғулар абас!
Уйу хаёлларим МЕНИНГ низоли,
Бир ўйли кимсага қиламан ҳавас.

Қўрғошин мисоли оғирдир сўзлар,
Қўрғошин мисоли совуқлиги ҳам.
«Мен нима ҳам қилдим осмонни кўзлаб.
Яшай олмайманми ерда мен бир дам?

Нега мен ҳам бир зум оддий бўлмайин,
Кундалик ташвиш-ла, куйинмай нега?
Бўла олмайманми ширинсўз, майин,
Бўла олмайманми бир қалбга эга?!»

Кунларнинг чеки йўқ, туннинг адоғи —
Улар қоришади икки ранг каби.
Қалбда оғриси-да севги қадоғи,
Бари бир бўсани кўмсайди лабим.

НЕКБИННИНГ ШЕЪРИ

Видога ўхшамас ол шафақ ранги.
Қуёш кетмаяпти бизларни ташлаб,
Қуёш чўкмаяпти —
Қайта
Чиқмоқ
Учун
Шошилар
Қуёш!

МУҚАММАЛ МАХЛУҚ

Табиатнинг мукамал махлуқи:
Қорни тўлган пайтда
Қўнгли ҳам тўлар.

Қўнгли ҳам тўқ бўлар.
Қорни тўқ бўлса.

Бир юмушни бажарар
Унинг қўнгли билан қурсоғи.

САНЪАТ

Мени кечир,
Мени кечир,
Иккимиз танҳомиз, деган чоғингда,
Юраклар қўшилиб кетган бир пайтда,
Тўлиб-тошган бахтданми
Ё бахтсизликдан,
Укириб-ўкириб йиғлаганда биз,
Яна кимдир бизга тикилиб турса,
Қизиқсиниб боқса юзларимизга,
Фарёдни тингласа бир жосус каби,
Шунда мени кечир,
Сен мени кечир —
Чунки бу ҳам ўша
Сен севган — Ўзим.

ТАРИХИЙ КУНЛАР

Бу кун —
Қайтарилмас кун.

Бундай кунни энди
кўра олмагайман абадул-абад!

Шу оддий куним ҳам «тарихий кун»дир,
Минглаб ўзга оддий кунларим каби.

РАҲМДИЛЛИК ДАҲОСИ

Ақлга сигмаган
Етим фикрлар.
Сизларга бэшимдан жой бериб,
Не қаро кунларга қолдим мен?!

Етим фикрларга бошпана берсам,
«Бу ақлдан озибди» дейшар мен.

Кўнглим бўшдир менинг,
Бу бўш кўнглимга
Ҳар не сигади.

АКС ЭТИБ

Бу дунёнинг бор ҳақиқати
Кўзларингда акс этар, эркам.
Кўзларингга бораман қайтиб,
Ҳақиқатни гир айтсалар ҳам.

Мен ўзимнинг кичик жуссамни
Кўзларингда кўрган шу лаҳза,
Унутаман ҳорғин ғуссамни
Ва мен динсиз — топаман мазҳаб.

ТАҚРОП

Яна қайтариб айт ўша сўзингни,
Қайтариб айтавер,
тинимсиз қайтар...
Бу сўз, бўсагадан ҳатламай,
Тинимсиз ортига қайтган меҳмондай,
Тинмай қайтаверсин сенинг оғзингдан.
Шундай таҳқирлайлик бу сўзни,
Шу алпоз тинимсиз ерга урайлик,
Бошқа қайтмайдиган қилайлик уни —
Қайтар!

ШЕЪРНИНГ ЁЗИЛИШИ

Мунгли товуш келар ҳовлидан —
Ит мунгли увиллар.
Унли товуш келади уйдан —
Уй унли хувиллар
Шу мунгли,
Шу унли товушлардан мен
Ясайман ўзимга бир жуфт қанот,
Учиб кетмоқ учун аллақайларга.

КЎЗГУ-КЎЗЛАР

Менинг кўзларимга боққан пайтда сиз,
Сизнинг кўзингизга тик қаролмайман:
Виждоним соф эмас, тўғри айтасиз.

Шўрлик кўзларимни олиб қочаман,
Яшириб қўяман сиздан уларни.
Кўзимга ҳар қандай свлоқ жой — чаман.

Менинг кўзларимда сизнинг сирингиз
Акс этар баҳайбат кўзгуда каби,—
Акс этар кўзгуда сизнинг кинингиз...

Мен қарай олмайман сизнинг сир билан,
Сизнинг кўзингизга, шу ростгўй кўзга —
Мен қарай олмайман кўзда кир билан.

ИЛОҲИЙ ЯЛҚОВЛИК

Ялқовлигининг ҳавоси баланддир —
У доим баланддан келади.
У бир поғона ҳам настга тушмайди.
Фикрларинг тинимсиз юқорига —
Қимир этмай турган Ялқовлигинг ёнига қараб
интилади.

Айтажак фикринг Ялқовлик даражасига
кўтарилганидагина,
Сен бу фикрни овоз чиқариб айтасан.
Фақат ялқовликка тенглашган фикрина
Мутлақо эркин фикрдир,
Тоғ чўққисиди турган ялқовлик ёнига чиқиб олган
Фикрларгина маҳобатли ва гўзал кўринади.

ХОРАЗМ

Денгиз эрк тимсоли эмас мен учун,
Юртимда денгиз йўқ, йўқдир бўронлар,
Эркини куйламайман тоғларни қучиб,
Юртимда тоғлар йўқ, тимсол бўлолмас.

Эрк рамзи мен учун — чексиз далалар,
Тутларнинг буришиқ, метин танаси,
Отизлар¹ устидан учган «алла»лар
Ва қуёш —
Халқимга этилган насиб.

ШАҚЛЛАНИШ

Энг аввал «чеҳра» эди.
Кўзларига ҳаёт руҳсатсиз киравериб,
«Юз»га айлантирди «чеҳра»ни,

Бироқ «юз» ҳам узоқ умр кўрмади,
Юзгача бормади «юз»нинг ҳам ёши.
Сал ўтмай, қулоқларидан кираётган сурбет
товушлар
«Юз»ни «башара»га дўндириб қўйди.

Ва яшай бошлади башарга қараб,
Эндигина шаклланган бир ёш «башара».

¹О т и з — дала.

* * *

Юрагингда сенинг нотаниш қизга
доимо ўрин бор — хилват қўналға,
У ерда расм бор сен ўзинг чизган,
Бир кўрсаткич бордир уфққа йўналган.

Шовқинли, суронли, бедор кўксингда
Одамлар дайдиса Бозорда каби,
тўсатдан, чеккада, ғамгин, ўксинган
бир чеҳрани кўриб ўзгарар таъбинг.

Кўксингда чизилган қизнинг расмига
зимдан қиёслайсан мискин чеҳрани —
ва бирдан хаёлинг қайтар аслига,
қўққисдан юрагинг кетмас эмраниб.

Шунда ажралади иккита сиймо
ва икки тарафга улар йўналар,
энг сўнги лаҳзада беўхшов имо
билан яксон бўлар бу хаёл — ўлар.

ИЖОДКОР ИНИМГА

Дарчадан олазарак боққан иним,
Сенга деразадан нелар кўринар?
Сенга кўринарми шу осмон — тиним
билмай сузаётган кузги булутлар?

Сен ҳам кўрасанми бу дарча аро
Сен учун аталган тўртта уфқни,
Ранг-баранг кунларни, тунни тимқаро,
Қовжироқ, майсалар устида чиқни¹?

Ё ромга солинган ушбу дунёда
Ўзгача тонг отиб қуёш ботарми?
Ёки бу ром ичида бундан зиёда
Ўзга бир коинот ётарми?

Ёки бутун дунёнг — ёлғонинг, чининг
Шунда кўмилганми барчадан пинҳон?
Айт, нелар кўринар дарчадан шу он,
Дарчадан олазарак боққан иним?!

¹Ч и қ — Хоразм шеvasида «шабнам» дегани.

★ ★ ★

Тун бўйи

Емон тушлар кўриб сен ҳақда,
Барча тушларимни эрталаб туриб
Тақинчоқлар таққандай бир-бир,
Тақа бошлайдирман сенга аёвсиз.

Тушларим зираклар,
Узуклар каби,
Билагузуклардай безайди сени.

... Менинг газабимдан ҳайратланасан,
Ўзингнинг чеҳрангдан беҳабар.

★ ★ ★

«Бу — соғинч,—
дейсан сен ўзингга —
оғриқ эмас-ку!
Соғинчнинг тирноғи пар каби юмшоқ:
Соғинч ҳам орзудай бир нарса:
Соғинч ҳам орзудай беозор, тотли.
Қара, жилмаймоғим мумкин, истасанг,
Соғинч қийноқ эмас,
Соғинч оғриқ эмас»—
деб инграйсан тишингни-тишингга босиб,

* * *

Покиза...

Саранжом-саришта.

Дераза ойналари шундай тозаки,

Ойна йўқ деб ўйлабман дарча ромида.

Нафас олаяпман унутиб

Инсон нафас олиб яшаяжагини.

Қуш каби енгилман —

Вазнсиз.

Сен бекор «тошбағир» атайсан мени,

«Бағирсиз» деб аташ ўрнига.

* * *

Юлдузларни севолмайман мен,

Севолмайман кўкдаги ойни.

Севгим менинг умрим билан тенг,

Севолмайман ҳадсиз чиройни.

Мен на ойман ва на юлдузман,

Ахир ой ҳам, юлдуз ҳам — мангу,

Кўкдан юлдуз ё ойни узмам,

Қалбга инган юлдузлар чанги.

БАХТИЁРЛИК

(Туркумдан)

Хушчақчақ иниларим,
Қувноқ қушларим.
Бир сўзлаб олтмиш беш марта куласиз.
Йўллариңгиз музлаган дарёдай равон.
Келажагиңгиз-чи, қуёшдай порлоқ!..
Сизлар орзуларни эмас,
Орзулар сизни
Қўтариб олгандир бу замин узра:
Шундай еңгилсизки,
Қушларим,
Шундай еңгилсизки,
Сизлардан из қолмас юрганиңгизда.

Титради лабларинг, титради дир-дир,
Учишга чоғланди лабларинг бирдан...
Сенга туюлдики, бегона кимдир
Огоҳ бўлиб олмиш сендаги сирдан.

Сенга туюлдики, гўё мен бадкор,
Севгининг қадрига етмаган қотил,
Қуруқ сафсатадан, сўздан қилмай ор,
Муҳаббат тошида чархлармишман тил;

Гўё шоир халқи энг таъмагир халқ —
Ҳатто энг муқаддас туйғулардан ҳам
Талаб қилар эмиш хизматига ҳақ...
Нима ҳам дер эдим мен сенга, эркам,

Нима ҳам дер эдим, балки, ҳақдирсан,
Балки, айтганларинг, сўзинг тўғридир,
Сенинг айтганингдай, қай қалбга кирсам,
Жовдираб изларман худди ўғридай.

Изларман топмоқчи бўлиб жавоҳир,
Бойликни истаган қароқчи каби
Ва бунда ҳам ҳеч не бўлмагач зоҳир,
Жовдирайвераман бир юлгич каби.

Ва шеърлар битарман жавоҳир ҳақда
У жавоҳир ҳақда ҳеч топилмаган,
Тилимни чархларман шу тошни мақтаб,
Шу тигни мақтарман қалбим тилмаган.

ХАЛИНА ПОСВЯТОВСКАЯДАН

Бу сўзлар олдин ҳам бор эди
кунгабоқар қилган табассумларда,
қарғанинг қоп-қора қанотларида,
шунингдек
ёпиғлик эшикнинг точкасида ҳам

Ҳатто ҳали эшиклар ҳам бўлмаган пайтда
бу сўзлар
оддий дарахтда яшар эдилар.

Сен эса истардинги,
фақат менга қарам бўлса шу сўзлар,
Сен истардинги,
қарғанинг қаноти бўлсам мен,
Ғаддор айиқ бўлсам,
Сен истардинги,
асалари каби ғувласам!
қуёш остида.

Тентаккинам,
бу сўзларни мен
насияга олганман шамолдан,
асаларилардан, қуёшдан.

КУЗ КЕЧАСИ

Ежи Харасимовичдан

Тун бўйи тентирар
хонада кирпи.

Тун бўйи ёзаман ва ўчираман
мен ҳам тинимсиз.

Қирпи билан тун бўйи
ойнинг нурларини ташиб чиқамиз,

Сўнг чарчаб кетамиз уйқуга
куннинг оёғига бошларни қўйиб.

ЧИГИРТКАЛАР

Ежи Харасимовичдан

Оқшом сукунат
ҳеч ким йўқ
сен билан баҳс этиб
жонингдан тўйдириб юборадиган,
Фақат чигирткалар
менинг қўшиғимни
шоша-пиша ўз куйига солиб
ижро этишар яйловда.

МУШУК ҲАҚИДА

Ежи Харасимовичдан

Ҳуриллайсан мушугим заҳарли гиёҳлар солинган
қайнаётган қозон сингари,
Мўйловдан то тирноқларига қадар оқ кўйлак кийган
мансабсиз авлиё.
Бироқ кўзларингда самовий ўт йилт этган чоғда
Мен уларда маҳкум қилинган қушларни кўраман
ўлган ва тирик,
Томда ўтирасан сен мўридай қора, сен барча
қушчалар учун асроил.
Қип-қизилдир тилинг,
Столнинг оёғига тирноғинг билан ёзиб қўясан сен
сонсиз қурбонларинг рўйхатин:
«Бугун шу қарғани гумдон қиламан, узун қуйруқли
булбулни кейинроқ».
Сен ухлаб ётганда малла панжаларингни парёстиқ
каби бошингнинг тагига жойлаб,
Сиёҳдонимдаги пашшаларни ҳеч ким тутмайди,
Шунда мен бўлмағур нарсаларни ёзиб ташлайман.

НАСРДАГИ НАЗМЛАР

СЕВГИ САБОҚЛАРИ

Кунлардан бир кун қоғоз билан қалам жонимга тегса, мен ўзимнинг бу ҳолатимни яхшилаб таҳрир этиб чиқаман. Таҳрир қилинган ҳар қандай ҳолат ўзининг хусусиятини йўқотади. Мен яна қоғоз билан қаламни қўлимга олиб, чуқур ҳафсала билан ёза бошлайман.

Сен ҳам, қушчам, мабодо, жонингга тегсам, буни мендан яшириб ўтирмай, юзимга айт! Иккаламиз сенинг бу ҳолатингни яхшилаб таҳрир этиб, севгимизни ҳалокатдан асраб қоламиз. Токи севги бизни эмас, ўзининг думини ўзи тишласин!

ҚОР

«Қор! Бир зум шошилма! Бошқаларга ўхшамайман, деб уялаверма. Бошқа қорларга қўшилиб кетай, токи бошқа қорлардан ажралиб турмай, деб ўзингни қийнайверма. Сен оддийсан, тинчлан — бошқа миллиардлаб учиб юрган қор учқунларига жуда ҳам ўхшайсан. Сендан ҳеч ким ҳайратланаётгани йўқ. Хотиржам бўл».

Лекин қор гапларимга қулоқ солмайди. У ўзининг дунёда ягона эканлигига, бошқа қор учунларига сира ҳам ўхшамаслигига чуқур ишониб ва шундан уялиб, тезроқ бошқа қорларга қўшилиб кетгани интилаверади ва ниҳоят уларга қўшилиб, кўздан йўқолади.

БАШАРИЯТ

Сен ҳайиқаётган нарса бор-йўғи турли-туман қиёфаларга эга бўлган башарият, холос. «Башар — ўзида шунча қиёфани мужассам эта олган қудратли шахс», деб, башарни ягона бир «рақиб»га айлантиришинг, унинг қошида титраб, ҳайратга тушишинг кулгилidir.

Чексиз коинотни заррадек бир нуқтага йиғиб яшамоқ зарарли дастур.

ФАЗИЛАТ

Агар мен озгина ўзимни тийсам, бутун фазилатларим минг марта улғаяр эмиш. Бу фазилатларнинг барчасини энг катта фазилат — Самимийликка олишмайман, ўзимни тиймайман.

НИМА ҚИЛАЙ

Нимаки юмуш қилган бўлсам, барини «жонимга тегсин» деб қилганман. Ёмон шеърлар жонимга тегмоқлиги учун тинмай ёмон шеърлар ёздим. Саёқлик жонимга тегиб, ўзимга ҳам жиндай бўш вақт орттирмоқлик учун, қисқа муддат ичида бутун умримни яшаб қўйибман.

Энди мен орттирган бўш вақтимни нимага сарфлайман?

МУНДАРИЖА

«Бу йўлдан кетар эканман»	3
«Охири не бўлар»	3
Лаҳза	4
Етим тонг	4
Эрк	5
Кузги қўшиқлар	5
Ярадор	6
Ишонган кимса	6
Тонглар рутубатида	7
Маккор фасл	7
Манба	8
Айб кимда?	9
Агар	9
Руҳим ушоқлари	10
«Кузги ёмғир каби»	12
«Сени нега севаман...»	13
«Қатордан чиқма, ўғлим»	13
Уйқусизлик	13
«Шундай деб ўйласанг сен агар»	14
Ёмон одатлардан халос бўлиш йўли	14
Ҳикматли гапларнинг тафтиши	15
Туш	15
Хиёнат	18
«Неларни истайсан сен яна»	18
Итоатгўйликка ундов	19
Сархуш	19
Ҳаётбахш тун	20
«Сукут»	20
Мутойибалар	21
Масрур	22
Лавҳа	23
«Ифори гапларни айтишдан аввал»	23
Ёзги ўхшатишлар	24
Ҳорижда	24
Қачон ва қаерда	25
Хавотир	26
Абас	27
Некбиннинг шеъри	28
Мукамал махлуқ	28
Санъат	29
Тарихий кунлар	29

Раҳмдиллик даҳоси	30
Акс этиб	30
Такрор	31
Шеърнинг ёзилиши	31
Кўзгу-кўзлар	32
Илоҳий ялқовлик	32
Хоразм	33
Шаклланиш	33
«Юрагингда сенинг нотаниш қизга»	34
Ижодкор инимга	35
Совуқ маҳбубага қорхат	36
Борлиққа мадҳия	36
«Тун бўйи»	37
«Бу соғинч»	37
«Покиза»	38
«Юлдузларни севолмайман мен»	38
Бахтиёрлак	39
«Титради лабларинг...»	40
«Бу сўзлар». (Халина Посвятовскаядан)	41
Куз кечаси (Ғжи Харасимовичдан)	42
Чигирткалар (Ғжи Харасимовичдан)	42
Мушук ҳақида (Ғжи Харасимовичдан)	43

Наердаги назмлар

Севги сабоқлари	44
Қор	44
Башарият	45
Фазилат	45
Нима қилай?	45

На узбекском языке

МАҚСУД БЕКЖОН

(Бекжонов Максуд)

Сказка о жизни без ошибок

Стихи

Тошкент. Издательство «Ёш гвардия»—1988

Тақризчи — Баҳром Рўзимуҳаммад

Редактор Э. Сиддиқов

Рассом А. Собиров

Расмлар редактори Ҳ. Раҳматуллаев

Техн. редактор В. Демченко

Корректор М. Мирзараҳимова

ИБ № 2290

Босмахонага берилди 9. 06. 88. Босишга руҳсат этилди 16. 08. 88. Р—14760. Формати 70×90^{1/32} № 1 босма қоғозига «Литературная» гарнитурда юқори босма усулида босилди. Босма листи 1,5. Нашр листи 1,3. Шартли босма листи 1,75. Тиражи 8000. Заказ № 148. Шартнома № 133—87. Баҳоси 15 т.

Ўзбекистон ЛҚСМ Марказий Қомитети «Ёш гвардия» нашриёти, Чилонзор массиви, 8-квартал, «Правда» газетаси кўчаси 60.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети Тошкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-босмахонасида босилди. Янгийўл шаҳри 702800 Самарқанд кўчаси, 44.